

CENTRO DE INVESTIGACIÓN
CHINO LATINOAMERICANO
FUNDACIÓN ANDRÉS BELLO

NÁZEV SLEDOVÁNÍ SPOLEČNÝCH ČÍNSKO-VENEZUELSKÝCH FONDŮ

AUTOŘI MARÍA CATALINA MICOLTA
CARLOS PIÑA

VYDAL FUNDACIÓN ANDRÉS BELLO
CENTRO DE INVESTIGACIÓN CHINO LATINOAMERICANO

DATUM DUBEN 2023

POPIS ORGANIZACE

Nadace Andrése Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum (Andrés Bello Foundation – China Latin America Research Center, ABF) je nezávislá nezisková organizace, která se zabývá studiem a analýzou mezinárodních vztahů mezi Čínskou lidovou republikou a zeměmi Latinské Ameriky a Karibiku. Nadace sídlí v Bogotě a jejím cílem je zvyšovat povědomí o vlivu Číny na tento region a s ním souvisejícím budoucím vývoji. Organizaci tvoří multidisciplinární skupina odborníků, kteří odpovídají za rozvoj akademických a publicistických projektů zahrnujících různé aspekty čínsko-latinskoamerických vztahů.

© 2023

**Fundación Andrés Bello - Centro de Investigación Chino Latinoamericano | NIT 901.348.505-0
Kr 9 #72-81 Ofic 301, Bogota | info@fundacionandresbello.org | www.fundacionandresbello.org**

SHRnutí VÝZKUMU

SLEDOVÁNÍ SPOLEČNÝCH ČÍNSKO-VENEZUELSKÝCH FONDŮ

Úvod

Vztahy mezi Čínskou lidovou republikou (dále jen Čína nebo ČLR) a Bolívarovskou republikou Venezuela jsou vztahy sui generis. Od roku 2005 poskytly čínské státní banky zemím Latinské Ameriky a Karibiku (LAK) půjčky ve výši 136 miliard USD, z toho 62 miliard USD Venezuele. Jinými slovy 45 % čínských půjček do tohoto regionu směřovalo do Venezuely, čímž se tato na ropu bohatá země stala největším čínským dluhovým portfoliem na světě, následována Pákistánem s 39,9 miliardami USD. Hugo Chávez Frías navíc během 13 let svého působení v úřadu navázal úzké politické vztahy s pekingskou mocenskou elitou, čímž se Venezuela na počátku 21. století stala předmostím čínské zahraniční politiky v regionu. Ani s Brazílií, která je největší latinskoamerickou ekonomikou a členem bloku BRICS (Brazílie, Rusko, Indie, Čína a Jižní Afrika), se Čína natolik nesblížila.

Cílem mnohamiliardových půjček a politického sblížení s Caracasem bylo, aby se Venezuela stala vlajkovou lodí čínské spolupráce v Latinské Americe a Karibiku. Venezuelská realita posledního desetiletí se však ukázala jako neslučitelná s plánem rozvoje a cíli spolupráce, které si Čína předsevzala. Infrastrukturní megaprojekty, zvýšený dovoz zboží a desítky sociálních programů, které byly výsledkem čínských půjček Venezuele, skončily obtěžkané korupcí a nesrovnalostmi. Čína po intenzivním začátku nevykázala žádné významné projekty, kterými by se mohla pochlubit. Čínské vedení také nechtělo být spojováno s venezuelskou hospodářskou implozí, Peking si tudíž více než pět let pro jistotu od Caracasu udržoval jistý odstup.

Vzhledem k obrovskému významu, který Čína v té době Venezuele přikládala, a k neúspěchu společných rozvojových projektů podpořených masivními půjčkami, je pro Kolumbii a další latinskoamerické země nesmírně důležité analyzovat čínsko-venezuelský případ, aby mohly lépe pochopit své vlastní vztahy s Čínou. Tento výzkumný projekt má k takové analýze přispět.

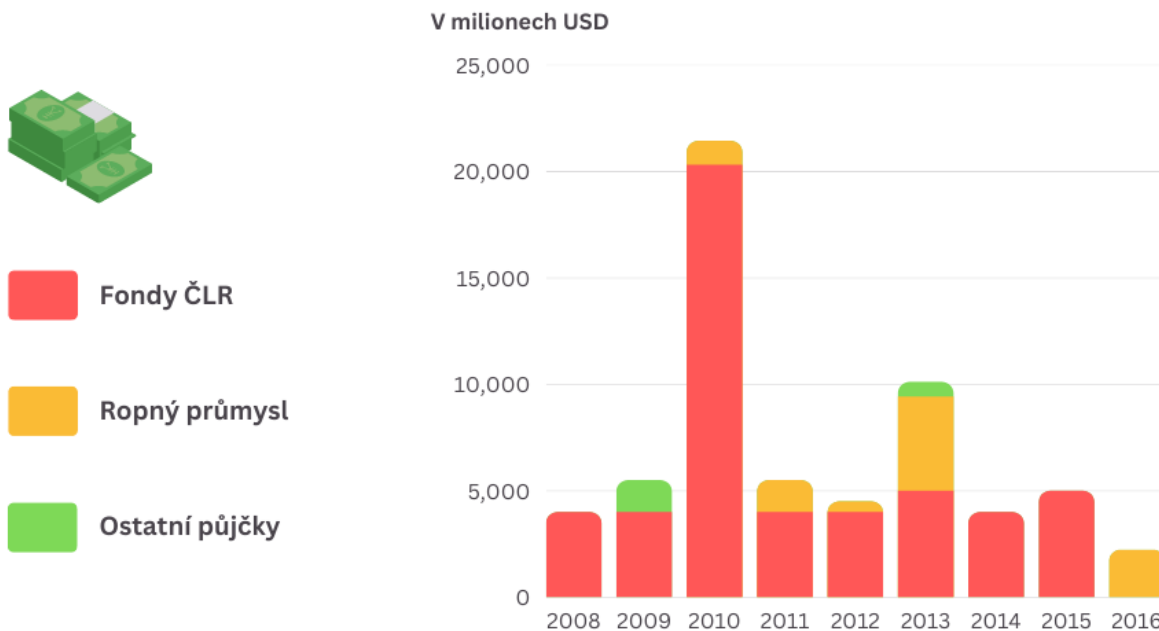
Následující text je shrnutím rozsáhlého průzkumu společných fondů vytvořených Čínou a Venezuelou. Výzkum provedla Nadace Andrése Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum (ABF) a síť investigativní žurnalistiky Armando.info. Cílem tohoto dvouletého průzkumu bylo sledovat a zdokumentovat využití finančních prostředků patřících do společných fondů. Prostřednictvím kombinace primárních a sekundárních zdrojů z Číny a Venezuely spolu s rozhovory s řadou úředníků v obou zemích bylo prozkoumáno celkem 30,7 miliardy dolarů z těchto fondů.

ČÍNSKÉ PŮJČKY VENEZUELE (1999–2022)

Význam společných čínsko-venezuelských fondů

Ve 21. století poskytla Čínská lidová republika Venezuele značné finanční částky ve formě půjček. Podle odhadů ABF činí vyplacené částky přibližně 62,231 miliardy USD. Z této celkové částky odpovídá částka 50,300 miliardy USD (přibližně 81 %) mechanismu známému jako čínsko-venezuelské fondy (Chinese-Venezuelan Fond, CVF), zatímco zbývajících 11,931 miliardy USD (zbývajících 19 %) bylo přiděleno prostřednictvím úvěrů mezi čínské finanční instituce a státní společnost Petróleos de Venezuela, S.A. (PDVSA) a transakcemi mezi vládami obou zemí (viz obrázek 1).

GRAF Č. 1 – PŮJČKY Z ČLR VENEZUELE (1999–2022)

Zdroj: Nadace Andrese Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum s údaji od PDVSA, Venezuela Official Gazetts a Brandt and Piña.

CVF jsou popsány v množném čísle, protože existovaly v zásadě dva mechanismy, a to: (1) Společný čínsko-venezuelský fond (Chinese-Venezuelan Joint Fund, CVJF), který se skládal z krátkodobých půjček (tři roky), proměnlivých úrokových sazeb a obnovování tranší na základě dodržování plateb (rotační charakter); a (2) Dlouhodobý fond velkého objemu (Long-Term High-Volume Fund, LTHVF), což byl systém, který zahrnoval splácení půjček po dobu deseti let s pevnými úrokovými sazbami a výplatami v amerických dolarech i čínských jüanech (RMB).

Projekty realizované ve Venezuele z čínsko-venezuelských fondů (1999–2022)

V průběhu šetření bylo zjištěno celkem 82 projektů financovaných z prostředků CVF. Většina těchto projektů byla realizována ve 14 hospodářských odvětvích a zahrnovala celkové výdaje ve výši 30,707 miliard USD. Tato částka představuje přibližně 61 % celkové částky vyplacené v rámci CVF (50,300 miliard USD).

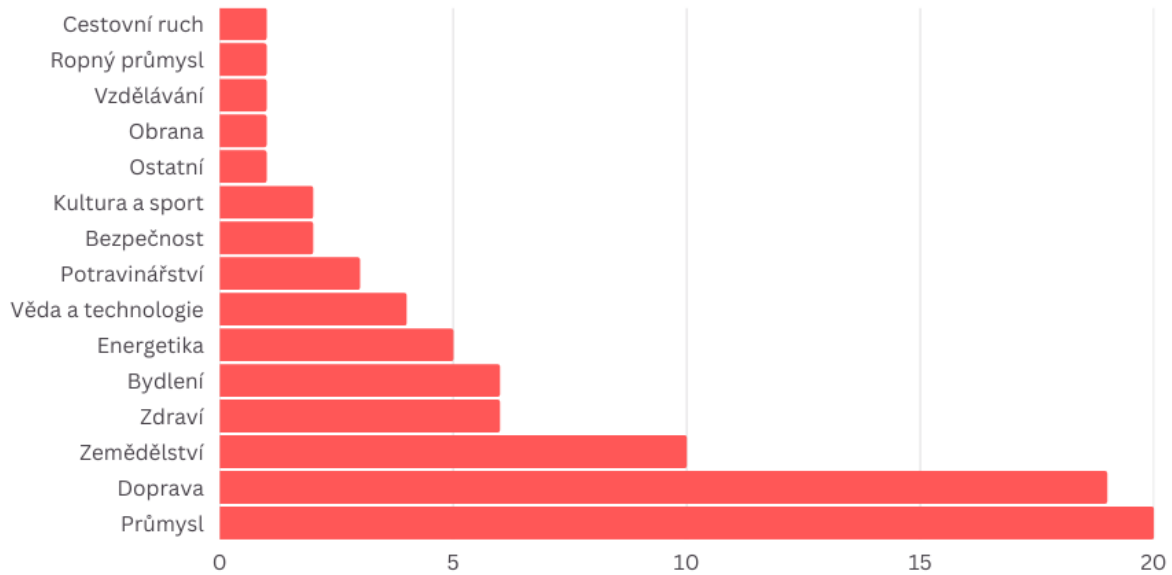
GRAF Č. 2 – CELKOVÉ PROSTŘEDKY SPOLEČNÝCH FONDŮ VE SROVNÁNÍ SE SLEDOVANÝMI FONDY

Zdroj: Nadace Andrese Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum

Dalším významným výsledkem vytvoření databáze bylo určení hlavních hospodářských odvětví, která obdržela finanční prostředky z CVF. Graf č. 3 zobrazuje odvětví, která vypracovala nejvyšší počet projektů: průmysl a doprava s celkovým počtem 39 projektů, což představuje 48,1 % z celkového počtu. Následují odvětví zemědělství (10 projektů), zdravotnictví (6), bydlení (5) a energetika (5). S menším, ale přesto významným podílem jsou zde zastoupeny projekty spojené s odvětvími věda a technika, potravinářství, vnitřní bezpečnost, kultura a sport, obrana, vzdělávání, ropný průmysl a cestovní ruch.

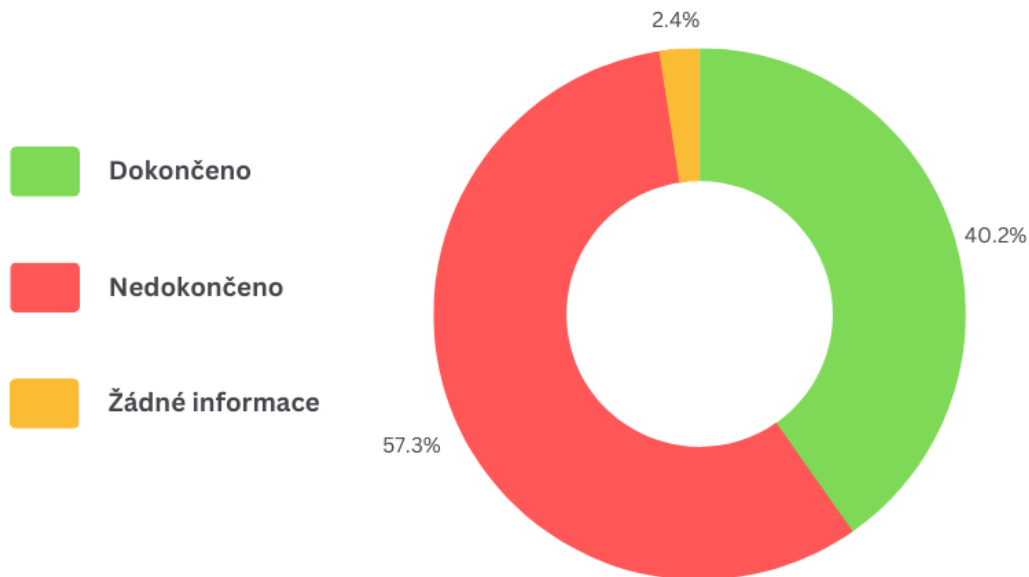
GRAF Č. 3 – PROJEKTY FINANCOVANÉ CVF DLE HOSPODÁŘSKÝCH ODVĚTVÍ (2008–2022)

Zdroj: Nadace Andrese Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum

Jedním z nejvýznamnějších zjištění šetření je současný stav projektů realizovaných s finanční podporou CVF. V tomto ohledu bylo zjištěno, že 57,3 % projektů nebylo dokončeno nebo je trvale pozastaveno (viz graf č. 4). To znamená, že téměř dva ze tří projektů zahájených venezuelskou vládou v rámci CVF nebyly dokončeny. Bylo také zjištěno, že u většiny dokončených projektů došlo v určitém okamžiku k zastavení činnosti.

GRAF Č. 4. – AKTUÁLNÍ STAV INFRASTRUKTURNÍCH PROJEKTŮ FINANCOVANÝCH Z CVF

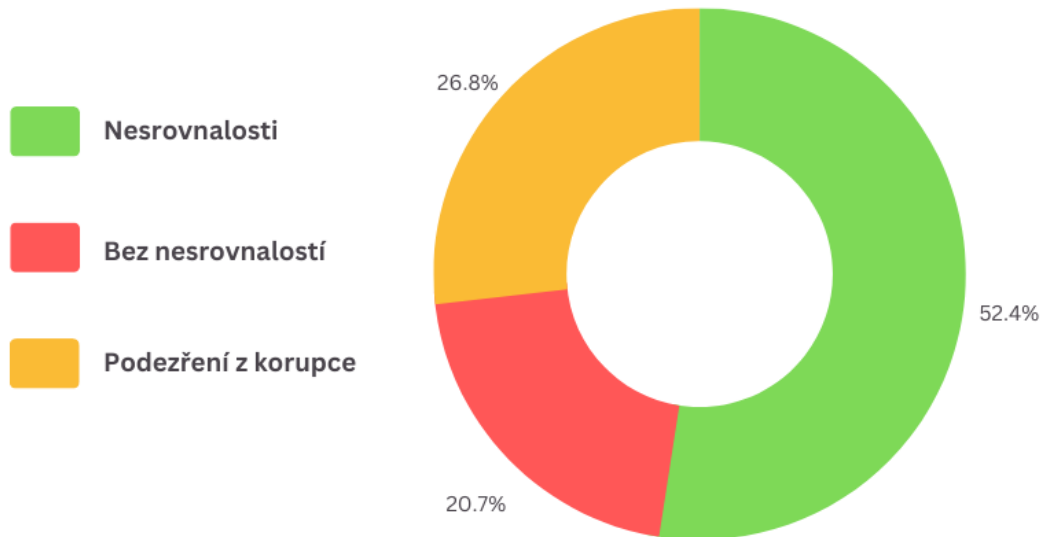

Zdroj: Nadace Andrese Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum

Vzhledem k těmto znepokojivým výsledkům se vyšetřování zaměřilo na analýzu základních faktorů, které vedly k neúspěchu vývoje projektů. Pro splnění tohoto cíle bylo podrobně analyzováno 82 projektů v databázi, přičemž byla stanovena společná kategorizace pro analýzu. První krok zahrnoval výčet projektů, u nichž byly hlášeny nesrovnalosti, a jejich porovnání s projekty, u nichž hlášeny nebyly. Nakonec bylo vzhledem k nedostatku ověřitelných veřejných zdrojů zařazeno další označení „podezření na nesrovnalost“, aby se vytvořil ukazatel, který by nás přiblížil k předmětu analýzy.

Výsledkem byl průkazný ukazatel (graf č. 5): nesrovnalosti byly zjištěny u 43 z 82 projektů, podezření na nesrovnalost bylo zjištěno u 22 projektů a pouze u 17 projektů se nesrovnalosti nevyskytly. Vidíme, že více než 50 % projektů realizovaných z prostředků CVF nebylo realizováno nebo řízeno v souladu s původním plánem. Pokud k potvrzeným případům přiřadíme i údaje o „podezření na nesrovnalosti“, 79 % z celkového počtu projektů (4 z 5) nebylo řádně realizováno.

GRAF Č. 5. – PROCENTO PROJEKTŮ, KTERÉ VYKAZOVALY NESROVNALOSTI VE VÝSTAVBĚ ČI REALIZACI

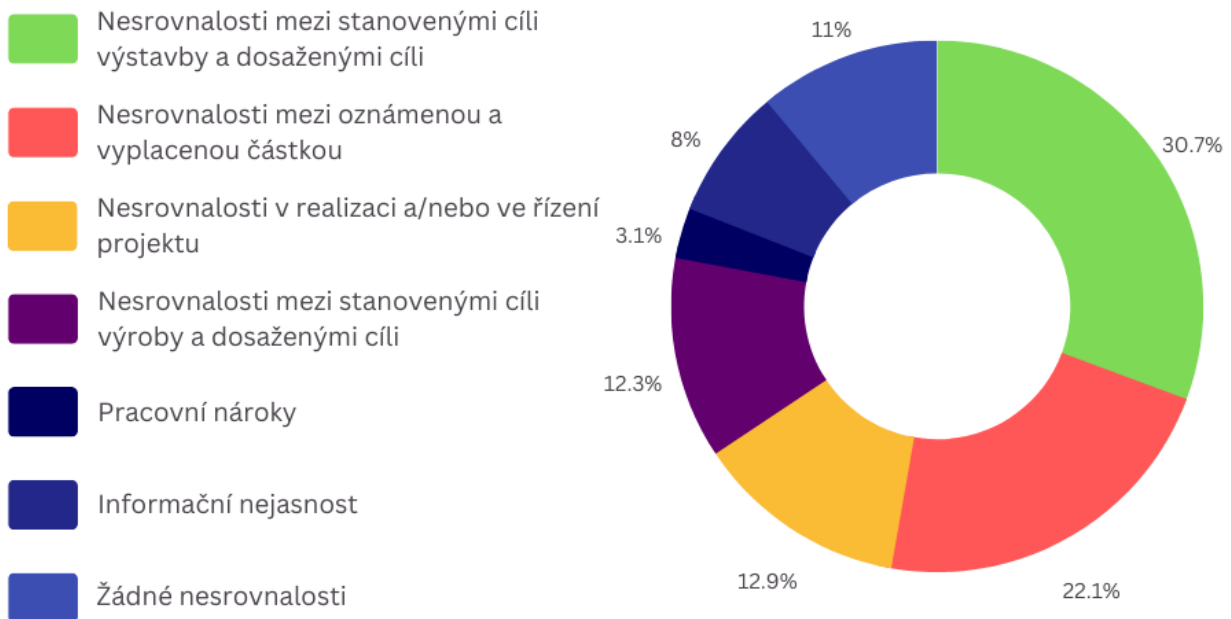

Zdroj: Nadace Andrese Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum

Pro lepší pochopení výskytu nesrovnalostí bylo nutné vytvořit řadu specifických kategorií. Jak ukazuje graf č. 6, byly zvažovány tyto kategorie: (1) nesrovnalosti mezi stanovenými cíli výstavby a cíli dosaženými; (2) nesrovnalosti mezi oznámenou a vyplacenou částkou; (3) nesrovnalosti v realizaci a/nebo řízení projektu; (4) nesrovnalosti mezi stanovenými cíli výroby a cíli dosaženými; (5) pracovní nároky a (6) netransparentnost informací.

Výsledky týkající se výskytu těchto kategorií byly dalším důležitým zjištěním tohoto výzkumu. Bylo například zjištěno, že nejčastější byly nesrovnalosti (30,7 %) mezi stanovenými cíli stavby a dosaženými cíli, které zahrnovaly komplikace související s fyzickou realizací projektu. Následovaly nesrovnalosti mezi oznámenou a vyplacenou částkou (související s financováním projektu), nesrovnalosti v realizaci a/nebo řízení (související s řádným vyplácením prostředků nebo řízením projektu po jeho dokončení), problémy vztahující se pouze na továrny, netransparentnost informací (v důsledku nedostatečné nebo neexistující odpovědnosti) a pracovní právní nároky.

GRAF Č. 6 – DRUHY NESROVNALOSTÍ ZJIŠTĚNÝCH V RÁMCI PROJEKTŮ

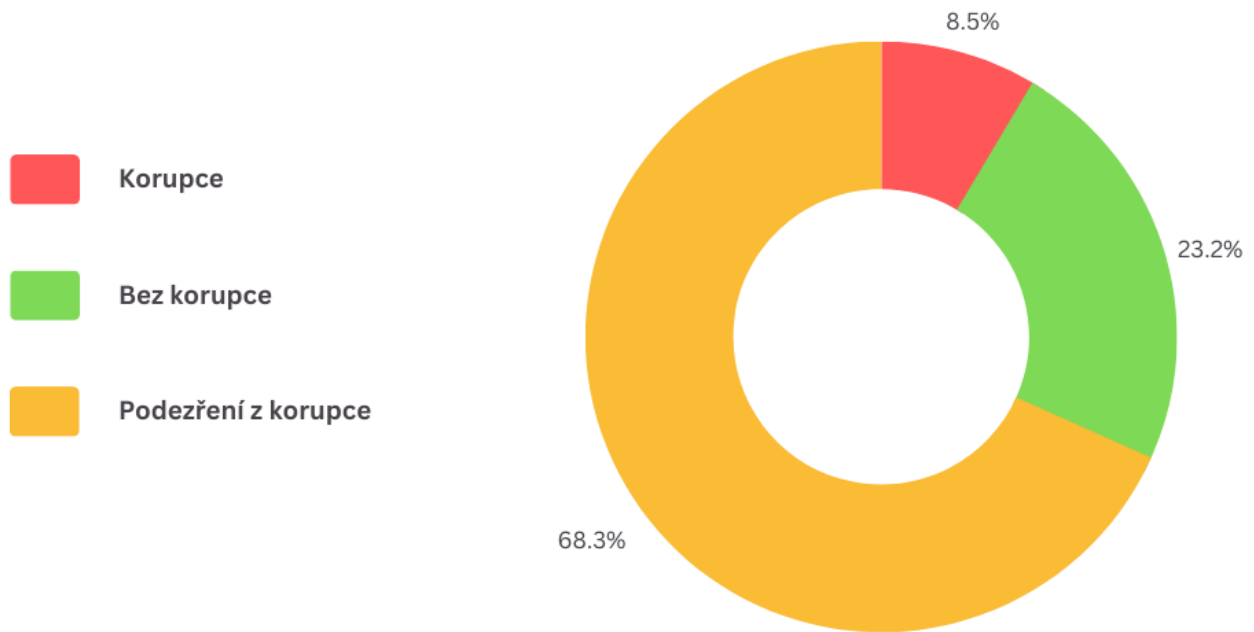

Zdroj: Nadace Andrese Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum

Vzhledem k tomu, že pro účely této studie jsou za korupci považovány ty případy, které byly řádně vyšetřeny a byly u nich uplatněny příslušné sankce a/nebo právní kroky ze strany vládních subjektů, identifikovali jsme 7 projektů z 82, u nichž byla prokázána korupce, 56 projektů s podezřením na korupci a 19 projektů bez korupce.

Toto jsou projekty, u kterých byla prokázána korupce: tepelná elektrárna „Don Luis Zambrano“, kterou realizovala společnost China CAMC Engineering Co. LTD; projekt „TermoCarabobo II Plant“ realizovaný společností Sinohydro a projekt „Unit 6 Steam Generator – Planta Centro“ realizovaný společností China Machinery Engineering Corporation (CMEC). Všechny souvisejí s vyšetřováním vedeným proti bance Banca Privada d'Andorra v souvislosti s uložením finančních prostředků pocházejících z úplatků vyplacených Javieru Salazarovi (bratraci tehdejšího ministra ropného průmyslu Rafaela Ramíreze), který zprostředkoval kontakty pro zadání projektů ve prospěch uvedených čínských společností. Kromě toho je zde projekt „Ezequiela Zamory Agroindustrial Complex (CAEZ)“, u něhož byla podle vyšetřování Komise kontrolního úřadu Národního shromáždění odhalena zpronevěra 182 milionů USD určených na opravy a výstavbu budov pro tento projekt v letech 2012 až 2015. A konečně zprávy Úřadu generálního kontrolora za roky 2015 a 2016 spojují případy korupce s projektem „Železnice Puerto Cabello – La Encrucijada“, společností Pulpaca a projektem „Lanovka Mukumbarí – Mérida“.

GRAF Č. 7 – PROCENTO PROJEKTŮ, KTERÉ VYKAZOVALY KORUPCI PŘI VÝSTAVBĚ/REALIZACI

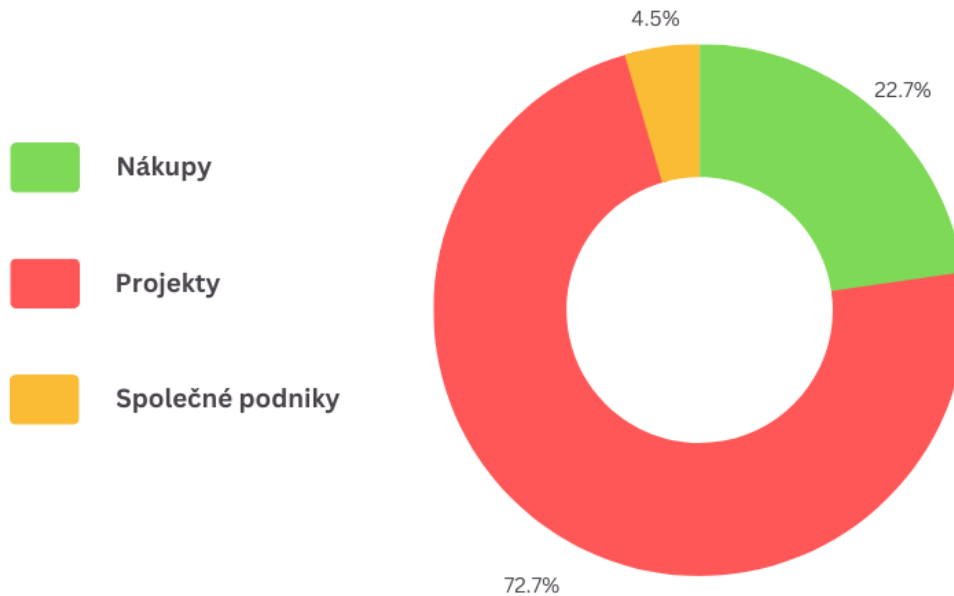
Zdroj: Nadace Andrese Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum

Účast společností z ČLR v CVF

Při zkoumání dynamiky vztahů mezi Čínou a Latinskou Amerikou má zásadní význam role čínských společností, která představuje jeden ze základních pilířů nejen v rámci čínské rozvojové politiky, ale také v rámci její mezinárodní politiky. V tomto ohledu se čínské společnosti, většinou ve vlastnictví státu nebo s většinovou účastí centrálního nebo provinčního veřejného sektoru, staly nepostradatelnými aktéry čínské zahraniční politiky a viditelně se podílejí na vztazích s jinými zeměmi prostřednictvím přímých zahraničních investic nebo finančních mechanismů, jako je tomu v případě CVF.

V případě Venezuely bylo zjištěno, že se na projektech vzešlých z CVF podílí 42 čínských společností, z nichž 37 je ve vlastnictví státu (88 %), 4 jsou v soukromém vlastnictví (10 %) a pouze 1 je smíšené povahy (2 %). K účasti těchto společností došlo prostřednictvím nákupu zboží a služeb (23 %), realizace projektů (73 %) nebo založení společných podniků (4 %).

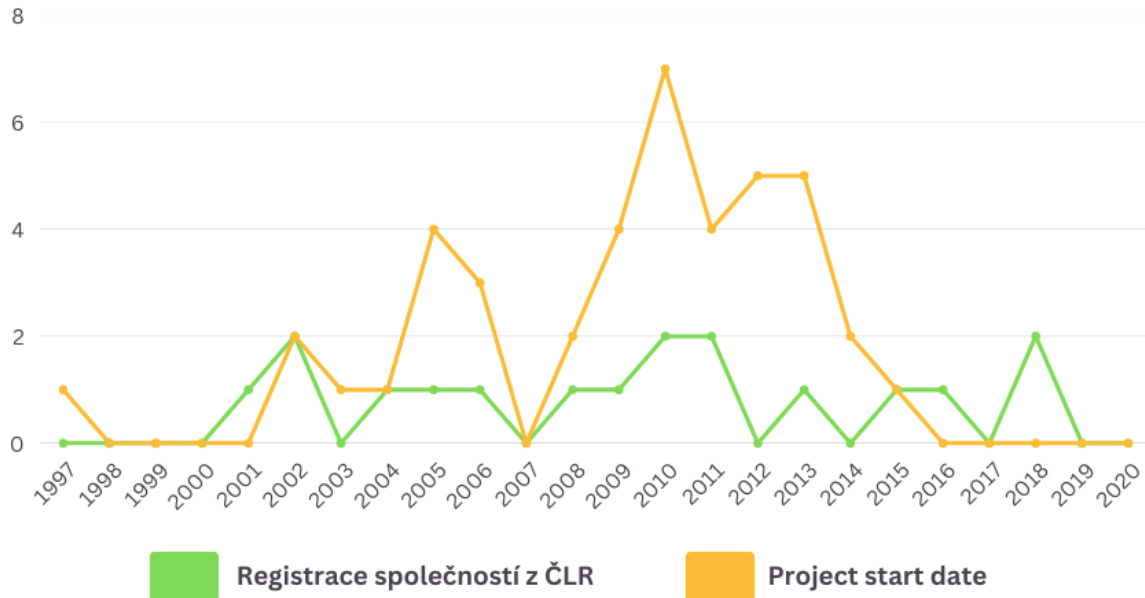
GRAF Č. 8 – ZPŮSOB ZAPOJENÍ ČÍNSKÝCH SPOLEČNOSTÍ VE VENEZUELE

Zdroj: Nadace Andrese Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum

Příchod čínských společností do Venezuely začal mezi lety 2000 a 2001, přičemž za referenční bod se považuje jak rok registrace, tak datum zahájení činnosti. Po podpisu dohod o zřízení FCCV v roce 2007 a FGVLP v roce 2010 však došlo k výraznému nárůstu počtu společností, které se ve Venezuele zaregistrovaly a zahájily činnost. Tento trend pokračoval až do roku 2016, kdy počet začal klesat v důsledku ochlazení čínsko-venezuelských vztahů. To bylo vyvoláno zpožděním splátek dluhu a také různými korupčními skandály a nesrovnalostmi při správě finančních prostředků ze strany venezuelských vládních úředníků.

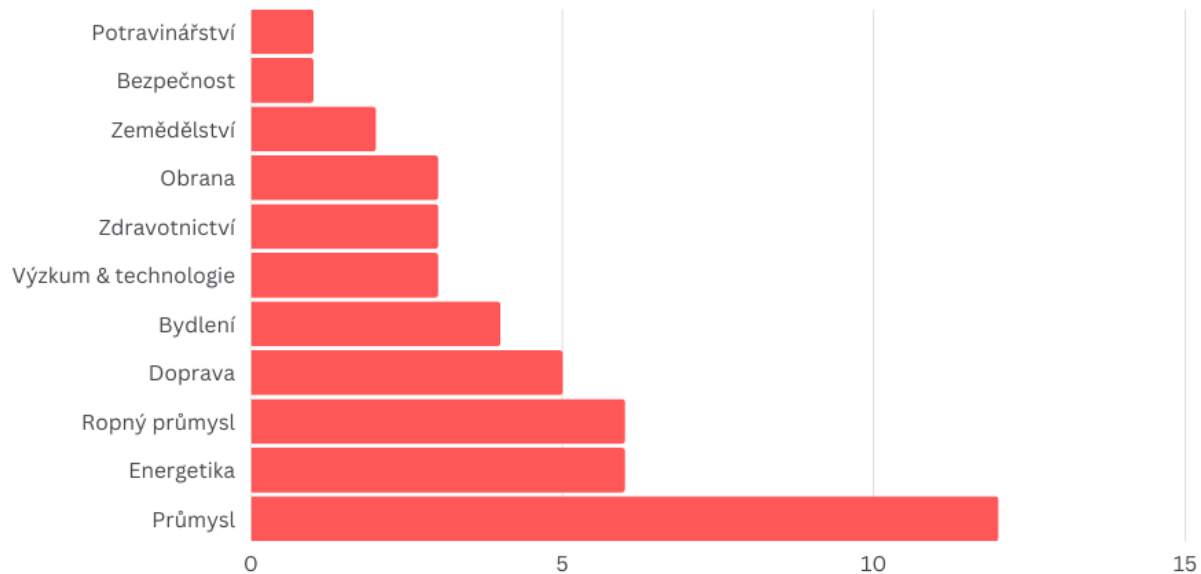
GRAF Č. 9 – REGISTRACE SPOLEČNOSTÍ Z ČLR VE VENEZUELE & DATUM ZAČÁTKU PROJEKTU

Zdroj: Nadace Andrese Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum

Pokud jde o účast čínských společností podle hospodářských odvětví ve Venezuele, jedná se o podobný případ. Největší počet společností přilákal sektor průmyslu – celkem 12. Následovala odvětví ropy a elektřiny, každé se 6 společnostmi, a dále odvětví dopravy a bydlení se 6, resp. 5 společnostmi. Odvětví zdravotnictví, obrany, vědy a techniky měly účast po 3 společnostech, následovalo odvětví zemědělství se 2 společnostmi a odvětví potravinářství a vnitřní bezpečnosti, u každé byla účast po jedné společnosti.

GRAF Č. 10 – ČÍNSKÉ SPOLEČNOSTI PŮSOBÍCÍ VE VENEZUELE DLE ODVĚTVÍ

Zdroj: Nadace Andrese Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum

Stojí za zmínku, že tři odvětví s nejvyšší účastí čínských společností, a to průmysl, ropa a elektřina, jsou citlivými odvětvími pro čínskou ekonomiku a rozvoj a bývají vyhrazeny pro státní podniky. To odráží strategickou povahu vztahů mezi Čínou a Venezuelou na mezistátní úrovni.

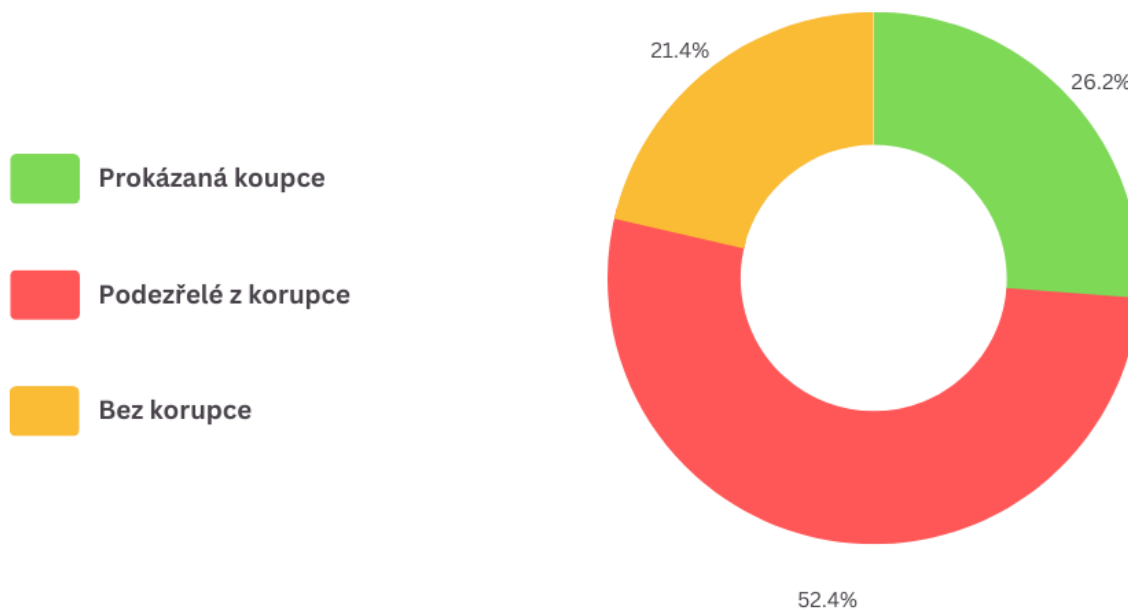
V průběhu tohoto výzkumu jsme zjistili řadu případů korupce, které se týkaly těchto společností v ČLR. Konkrétně ze 42 společností má 32 z nich přímou souvislost s korupčními případy, jedna je v podezření a pouze 9 z nich má čistý trestní rejstřík.

V případě Venezuely bylo zjištěno, že 11 čínských společností je zapleteno do korupčních kauz (viz seznam níže), 22 z nich je podezřelých a u 9 se problémy nevyskytují. Je důležité zdůraznit, že společným jmenovatelem spojujícím tyto společnosti s korupčními případy, a to jak v ČLR, tak ve Venezuele, jsou úplatky za přidělení zakázek.

Chery Automobile Co. Ltd
China CAMC Engineering Co. LTD
Huawei Investment & Holding Co., Ltd.
Sinohydro Corporation Limited

Yutong Hong Kong Limited
Aluminum Corporation of China Limited (Chinalco)
China Aluminium International Engineering Co., Ltd. (Chalieco)
China National Machinery Industry (SINOMACH)
Dongfang Electric Corporation
Wuhan Iron and Steel Corporation (Wisco)
China Machinery Engineering Corporation (CMEC)

GRAF Č. 11. ČÍNSKÉ FIRMY SPOJENÉ S KORUPČNÍMI KAUZAMI VE VENEZUELE

Zdroj: Nadace Andrese Bella – Čínsko-latinskoamerické výzkumné centrum

SHRNUTÍ

- Venezuela je dosud největším příjemcem čínských půjček na světě. To umožnil systém „ropa za půjčky“, který zavedly vlády obou zemí.

- Systém „ropa za půjčky“ byl vytvořen prostřednictvím čínsko-venezuelských fondů. Prostředky převedené do Venezuely prostřednictvím CVF dosáhly celkové výše 50,3 miliardy USD.
- V tomto výzkumu jsme identifikovali 82 infrastrukturních a/nebo sociálních projektů financovaných z fondu CVF v letech 2007–2022. Zjištěná částka na tyto projekty činila 30,707 miliardy USD, což představuje 61 % financí, které tvořily CVF.
- 57 % projektů nebylo dokončeno, což znamená, že téměř 6 z 10 projektů nebylo dokončeno.
- Neefektivní realizace 82 projektů souvisela s výskytem různých nesrovnalostí a korupčních případů. Výzkum zjistil nesrovnalosti u 43 z 82 projektů.
- Pro lepší pochopení výskytu nesrovnalostí bylo nutné vytvořit řadu specifických kategorií, které usnadnily analýzu výsledků: (1) nesrovnalosti mezi plánovanými a dosaženými stavebními cíli; (2) nesrovnalosti mezi oznámenými a vyplacenými částkami; (3) nesrovnalosti v realizaci a/nebo administraci; (4) nesrovnalosti mezi plánovanými a dosaženými výrobními cíli; (5) pracovní nároky; a (6) netransparentnost informací.
- Vzhledem k nízkému počtu platných rozsudků ve Venezuele počet nesrovnalostí výrazně převyšuje počet případů korupce. Mimo zemi však byly vyneseny rozsudky nad venezuelskými úředníky za přijímání úplatků od čínských společností.
- Bylo zjištěno zapojení 42 čínských společností ve Venezuele, které vstoupily do místní ekonomiky prostřednictvím projektů financovaných z úvěrů, přímých investic, obchodních výměn a infrastrukturních projektů.

ZÁVĚR

- Celkově se čínské půjčky nepromítly do hospodářského rozvoje Venezuely. Neefektivní řízení zdrojů naopak umožnilo vznik značného počtu nesrovnalostí a korupčních případů.
- Z ekonomického hlediska byl systém financování, založený na principu „ropa za úvěr“, pro Venezuelu výhodný v době největšího růstu cen ropy v letech 2009 až 2014. Po roce 2014 však Venezuela v důsledku imploze venezuelské produkce ropy a poklesu cen ropy ztratila schopnost splácet svůj dluh vůči Číně podle původně dohodnutých podmínek, čímž se toto schéma stalo pro venezuelskou ekonomiku škodlivým.
- Naproti tomu systém čínsko-venezuelských fondů byl pro Čínu výhodný, zejména pro její (většinou státní) podniky, které si mohly zajistit účast na infrastrukturních a sociálních projektech prostřednictvím doložky o podmíněnosti stanovené v úvěrových smlouvách.
- Přestože většina projektů financovaných z CVF byla realizována v průmyslovém odvětví, nedošlo k významnému transferu technologií do venezuelského výrobního sektoru.
- Případy ve Venezuele odhalily výskyt korupčních praktik a vzorců uplatňovaných v Číně na venezuelském území. Konkrétně jsme identifikovali trestné činy, jako je úplatkářství, obchodování s vlivem a předávání důvěrných informací ze strany čínských i venezuelských vládních úředníků při zadávání zakázek.
- Studie odhalila, že zájmy ČLR ve Venezuele přesahují hospodářskou oblast a přístup k přírodním zdrojům. Venezuela sloužila Číně jako důležitý experiment v její politice vývozu kapitálu do Latinské Ameriky a Karibiku. Lze souhrnně konstatovat, že v rámci prohlubujících se čínsko-latinskoamerických vztahů na počátku 21. století posloužila Venezuela jako brána do regionu.

KLÍČOVÉ ZÁVĚRY

- Tento výzkum umožnil vypracovat konkrétní pracovní metodiku pro studium realizace infrastrukturních a sociálních projektů financovaných z úvěrů poskytnutých bankami ČLR.
 - Stejně tak osvětluje vztah mezi vyplacenými čínskými půjčkami a účastí čínských společností v zemích, které jsou příjemci těchto půjček. To umožnilo identifikovat neodmyslitelnou ekonomickou podmíněnost při schvalování a následném vyplácení půjček schválených čínskými finančními institucemi.
 - Tento projekt zároveň odhalil potřebu vytvořit řadu konceptů a definic pro studium možných nesrovnalostí, které mohou vzniknout v projektech vedených čínskými společnostmi.
 - Pro plné pochopení vztahů mezi Čínou a kteroukoli zemí Latinské Ameriky je třeba vytvořit multidisciplinární pracovní týmy.
-